

A KÉTPÓLUSÚ VILÁG: A HIDEGHÁBORÚ KEZDETE

A SZUPERHATALMAK LÉTREJÖTTE

- Nagy-Britannia: eladósodott – köv.: másodrendű hatalommá vált
- Franciaország: bekerült a győztesek közé –ok: a Szovjetunió ellensúlyozása
- USA: atombomba, fejlett gazdaság
- SZU: 12 milliós hadsereg

AZ ENSZ

- 1945. június. San Francisco: az alapokmány aláírása –célja:
- fenntartsa a nemzetközi békét és biztonságot -világbéke
- fejlessze a nemzetek közötti kapcsolatokat
- megoldja a gazdasági, szociális, kulturális vagy emberbaráti jellegű nemzetközi feladatokat
- székhelye: New York
- Közgyűlés: valamennyi tagállam legfeljebb öt-öt képviselőjéből áll
- A közgyűlés határozatai akkor lépnek életbe, ha a Biztonsági Tanács jóváhagyja
- A Biztonsági Tanács - állandó tagjai Kína, Franciaország, Oroszország, Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok
- További tíz tagot – egyenként két-két évre – a közgyűlés választ a BT-be
- Az öt állandó tagnak vétőjoga van minden kérdésben.
- FAO: Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezet
- UNESCO: Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete
- WHO: Egészségügyi Világszervezet

KÖZTES-EURÓPA A HÁBORÚ UTÁN

- Vesztes országok: SZEB irányítása alá kerültek
- A SZEB vezetője egy adott területen: a katonai megszálló ország – gyakorlatilag a terület is ennek az országnak az irányítása alá került
- Példa: Görögország – kommunista partizánmozgalom – de: nem tudják átvenni a hatalmat – angol jelenlét
- Lengyelország: polgári erők nem tudják átvenni a hatalmat – szovjet jelenlét
- Köztes-Európa: szovjet befolyási övezet
- Demokratikus pártok szétverése
- 1948. a fordulat éve: a többpártrendszer felszámolása – mindenhol a kommunista pártok kerültek hatalomra
- 1947-1956: KOMINFORM – Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodája
- Célja: a kommunista pártok működésének összehangolása a szovjet érdekeknek megfelelően

A HIDEGHÁBORÚ: 1947. és 1991. – Jellemzői:

- a két szuperhatalom közötti folytonos rivalizálás, szembenállás
- nukleáris fenyegetés
- fegyverkezési verseny
- űrverseny
- 1946. Churchill fultoni beszéde: Európát vasfüggöny szeli ketté, amely mögött a Szovjetunió rendőrállamokat hozott létre.

- 1947: Truman-doktrína: a kongresszushoz intézett beszédében hirdette meg
- a görög polgárháborúval kapcsolatban: ha Görögország és Törökország nem kap segítséget, akkor kommunista uralom alá kerülnek
⇒ dominó-effektus: a kommunizmus további terjedéséhez vezet a térségben
- legfontosabb eleme a „feltartóztatás” (containment)
- az Egyesült Államok gazdasági illetve katonai segítségnyújtással beavatkozik azon országokban, ahol a kommunizmus térhódítása fenyeget
- 1947. Zsdanov-doktrína: „két világ” – a kommunizmus és a kapitalizmus
- 1947. Párizsi béke: gyakorlatilag az első világháborút lezáró béke határai + SZU megkapta Kárpátalját, Besszarábiát, Bukovinát és kijáratot az Északi-Jeges-tengerre
- DE: Ausztria és Németország továbbra is megszállási övezetekre oszlott
- Később rendeződött a helyzetük: 1955. Ausztria, 1990. Németország
- Németország: Nyugati és szovjet zóna
- A berlini blokád: 1948. május - 1949. szeptember
- 1949. NSZK és NDK létrejötte - + Nyugat-Berlin – 1961. -120 km-es fal építése
- Marshall-terv: 1948-1951. – nagyrészt segély, kisebb részt kölcsön
- Ez: visszaszorítja a baloldali pártokat Nyugat-Európában
- Szembenálló katonai szövetségek létrejötte:
- 1949. Észak-Atlanti Szerződés Szövetsége
- 1955. Varsói Szerződés
- 1955. KGST, 1958. EGK- Közös Piac

IDEOLÓGIAI HÁBORÚ

- McCarthyizmus: kommunisták utáni boszorkányüldözés
- A Rosenberg-házaspár: a zsidó házaspárt azzal gyanúsították, hogy a szovjeteknek átadták az atombomba titkát. Ethel és Julius Rosenberget halálra ítélték, majd kivégezték. Az eset Európa-szerte felháborodást váltott ki, ám a napjainkra megnyitott KGB akták szerint a Rosenberg-házaspár csakugyan bűnös volt.
- Szovjetunió: ideológiai kirakatperek - az ötvenes évek elején a „titóista banditák” elleni tisztogatás volt éppen napirenden

FEGYVERKEZÉSI ÉS ŰRKUTATÁSI VERSENY

- 1945. amerikai A-bomba
- 1945-től: interkontinentális rakéták kifejlesztése
- 1949. szovjet atombomba, 1953. hidrogénbomba
- 1952. amerikai H-bomba
- 1957. Szputnyik nevű műhold fellövése Föld körüli pályára
- 1958. első amerikai műhold
- 1961. Jurij Gagarin
- 1969. Neil Armstrong – Holdra lépés
- 1975. Szozuz-Apollo: közös program
- a fegyverkezési verseny elvezetett a ⇒
- ⇒ Kölcsönös elrettentés doktrínájához

A HIDEGHÁBORÚ KORSZAKOLÁSA

1 Az szembenálló blokkok kialakulása (1945-1955)

- 1946. Fultoni beszéd
- 1947: Truman-doktrína
- 1947. Zsdanov-doktrína
- 1947. KOMINFORM
- 1948. Marshall-terv
- 1949. KGST és NATO
- 1955. Varsói Szerződés
- 1958. EGK- Közös Piac

2 A válságok kora: 1948-1953.

- A berlini blokád: 1948. május - 1949. szeptember
- 1948/49. 1. arab-izraeli háború
- A Kínai Népi Demokratikus Köztársaság megalakulása: 1949. október 1.
- A koreai háború: 1950-1953
- Ideológiai háború: McCarthyizmus (Rosenberg) és kirakatpercek a SZU-ban

3 Békés együttélés és újabb krízisek: 1953 - 1970

- A békés együttélés: 1953. Sztálin halála után – Hruscsov
- 1955. osztrák államszerződés
- 1955. Genf: csúcstalálkozó (USA, SZU, Nagy-Britannia, FRO)- Potsdam óta először
- 1956. Magyarország, Szezei válság
- 1961. Berliini fal
- 1961. Disznó-öböl: Kennedy akciója
- 1962. A kubai rakétaválság
- 1962-65. II. vatikáni zsinat – XXIII. János pápa
- 1963. forró drót
- 1967. Hatnapos háború

4 Enyhülés

- 1972. Nixon és Mao: sanghaji nyilatkozat
- 1972. SALT-1.
- 1973. A vietnami háború lezárása

5 Megújult konfliktusok

- 1973 október: jóm kipúri háború – arab támadás Izrael ellen
- 1973. Chile: Salvador Allende megbuktatása-Pinochet tábornok: USA támogatja
- 1973/74. olajválság
- 1975. kommunista fordulat: Vietnam, Kambodzsa, Laosz
- Szovjet térnyerés Afrikában: 1975. Angola, Etiópia – tömegmészárlások
- Afganisztán 1979
- Iráni forradalom és túsdráma: 1979
- Hidegháborús fegyverkezési verseny - csillagháború / SDI
- 1979. olajárrobbanás ⇒ világméretű gazdasági válság
- 1980. Lengyelország-Szolidaritás

6 A hidegháború vége : a Szovjetunió széthullása (1989-1991)